

Punitio
dionysij

Op. de restit. in ludo. petitione amissionum in ludo: vt. ff. de alea. l. si. nec hmoi leges sunt per dissuetudinem abrogatae quo ad restitutionem & tunc circa hoc sunt variae opiniones. Aliqui enim dicunt quod tunc quis restituere sic acquirat per ludum si videlicet per sententiam iudicis ad hoc fuerit actus seu condensationis: alii non tenent. Et ratio est: quia talis restitutio est precepta in poena lucran- tium ex tali lucro. Nec iura de hoc loquuntur dicunt quod talis teneatur restituere ipso iure: sed quod possit repeti. Quod enim licite potest retinere aliquid ante per sententiam iudicis reddere compellat: quod in per sententiam iuste latam reddere necesse est: sicut patet de poenis aliorum iurum. Et addit Pe. de pa. in. iij. ad hoc quod talis sibi retinere non potest: sed debet pauperibus erogare ante sententiam iudicis: & tunc non tenebitur si in iudicio repe- tatur: sed potest probare erogationem factam pauperibus: sed post sententiam oportet quod restituat: nec sufficeret pauperibus erogare.

In turpi tudine melior e conditio posside tis. Alii dicunt simpliciter & indistincte non esse restituendum: sed de necessitate pauperibus erogandum. Et hoc in Placen. & Hu- go. Assignat per rationem turpitudinis vergit ex parte virtutis: melior est conditio possidentis. ff. de condi. ob. tur. cau. l. iij. & iij. Sed Azo dicit hoc forte habere locum cum dedit aliquid ut turpe quid faceres. Secus si dedit contrahendo ubi lex preceptum phibet contrarietate est: vt. C. de agri. & celsi. l. quoadmodum. Et idem dicit Hostien. Tertio dicunt quod tali iure durante si ac- quisitum est simpliciter restituendum ei a quo acquisitum est ex iure positiuo: quia iura phibent non solum ludum: sed & acquisitionem per ipsum: & male fidei possessor de qui contra legem iura mer- catur. C. de agri. & celsi. l. quoadmodum. Hanc opinionem Azo. & glo. sup. c. eps. dist. xxxv. & c. clerici. ij. de vi. & ho. de. Et Hostien. dicit quod fere omnes doctores hoc sentiunt. Hanc opi- nionem firmat & sequitur beatus Thoma. vbi. d. & in. iij. senten- disti. xv. Et Rich. in. iij. f. q. est restituendum ab illis qui sunt talibus legibus affecti eis a quibus acquisitum est: si sciuntur durante tali iure in suo robore & non abrogato per dissuetu- dinem: & hoc nisi quis lucratus fuerit ab eo qui eum attraxit ad ludum in quo casu non tenetur illi restituere qui amiserit: sed erogare pauperibus. Idem Ray. Quartum dicunt vniuersali- ter restitutionem faciendam: sicut in locis ubi homines non subijciunt legibus imperialibus. Et rationem assignat: quia si talis restitutio in iure canonico implicite est posita. Nam leges imperiales non contrarias diuino iuri: aut per contrariam rationabilem consuetudinem approbatas obseruandas esse iura canonica decreuerunt: vt patet dist. x. de capitulis. & alijs ca- pitulis. Sed ius imperiale phibet talem acquisitionem: & c. Sed ad hoc posset responderi quod quis ius canonicum conser- uet iura civilia iuri diuino vel canonico non contraria: non tamen ostendit obligationem illorum iurum ad eos qui eis non sunt subiecti de iure vel antiqua consuetudine. Nec etiam ita firmat quin possit per contrariam consuetudinem abro- gari: sicut & eius canonici aliquando etiam abrogant: vt dist. iij. c. statuimus. cum. §. seq. Vnde hac opinione omnia ma- gis placet opinio. b. Tho. supradicta.

§. III. QVANTVM AD TERTIVM scilicet quis lucratur in hmoi ludis cum voluntario valere alienare & sine fraude: & qui legibus imperialibus non sunt affecti vel alijs municipalibus pariformiter phibentibus hmoi ludum: vel si sunt hmoi legibus affecti: tunc sunt per dissuetudinem ab- rogatae: quo ad factum restitutionis: quid agendum de tali lu- cro? Circa hoc duae sunt opiniones. Aliqui enim dicunt illud paupe- ribus erogandum de necessitate & non posse retineri. Alii vero dicunt hoc de honestate consilij: non de necessitate facien- dum. Et quis prima opinio sit securior: & ideo potius con- sulenda: non tamen videtur de necessitate imponenda ut pro- pter hoc denegetur absolutio nolenti hoc facere: quia non cre- dit sibi necessarium ad salutem. Et ad hanc faciunt dicta doc. Na beatus Thoma. & Rich. in. iij. nil dicunt de erogatione pau- peribus facienda quo ad eos qui non sunt affecti legibus im- perialibus: vel etiam cum essent per dissuetudinem abrogatae. & Io. an. & Io. cal. sup. c. clerici. de vita & hone. cle. dicunt tunc esse talia pauperibus erogare: non tamen dicunt fore necessarium. Idem Monal. & Asca. Alex. Angli. & Fran. de Zab. dicunt posse defendi tale opinionem. scilicet quod non teneatur oino talia pauperi- bus erogare: quia consuetudo potuit dominum perditum in vincentem transferre. Io. de Imo. ista allegat & non reprobatur Ray. etiam in sum. sua dicit: quod licet multi sapientes dixerunt acquisita per ludos aleae non restituenda: sed pauperibus ero- ganda: tamen modo sic seruatur quod nec ad erogandum paupe-

§. VI. QVANTVM AD PRIMVM Non est quasi aliquid vitiu quod reddat homines ita iustas & abominabiles sicut ludus. Nullus confidit de lusore: nec vulteum in sociu alicuius artis: quia semper haberet timere ne furaretur sibi vel posset ludere. Tales ergo lusores & vitupe- rantur ex suis pessimis moribus christianitatem & vituperan- tur ab hominibus. Et hoc propter multa scelera enormia quae reperit- tur in ludo & ex ludo. Vere vituperabilis est lusor & stultus cum vilissime seruituti se subijcit: dum taxillum quasi deum suu constituit: & ad hoc astringit se ut faciat quod ille iusserit. Si videris: inquit Seneca: mure velle dñari alij mure: nun- quid tenes risum? quanto magis ridiculu est quoniam os caninum dominatur homini. Na de ossibus canis sunt taxilli: quod os est minoris valoris & conditionis quod vt dñetur homini. Sed & lu- sor largitur ad preceptu taxilli: quod non largiret ad preceptu dei: & plus etiam quod fuerit beatus Martinus largitus ad consilium dei: quia non solum dat medietate chlamydis: sed etiam tu- nicam: corrigiam & camisiam ad mandatum taxilli: & nudus se- quitur dum mundu vel diabolu: & quod peius est: quia cum deberet abnegare deum illu. s. taxillu postquam cognouit & ex- pertus est malitia eius: potius e contrario abnegat deum ve- rum vituperabiliter qui ei nil nocuit sed oia bona fecit: & vindicat se de eo qui est absque culpa. O quantum vitiu: vitu- perandus est qui manibus suis se perdit quod dei filius ma- nibus cruci affixis acquisiuit. Vnde Ber. in persona christi lo- quens ait lusori. Ego te acquisiui manibus cruci affixis: & tu consumis te manibus decijs dedicatis: vnde maxima ingrati- tudo. Vix est dare actum in quo cōcurrat tot mala quot ex lu- do. Quot enim taxillis sunt posita tot scelera ex eo procedunt vnde grauius altero: & ideo non miru si vituperantur a deo & toto mundo. Na primu pñm quasi primu pñtus sine quo nūq reperit ludu amissio tps. Et quis istud multis leue Viginti videatur: tñ sapientibus etiam ethnicis graue reputatur. Vnde & vnum Sen. Nulla maior iactura quod tps amissio: na recuperari non potest vñ pñt. O quod male poterunt reddere rationem deo de tpe qui toto mala p- die: & aliqui etiam noctem adijugunt: circa ludu immorantur. cedunt ex Omne tempus tibi impemum require a te qualiter sit expen ludo. sum: inquit Bern. Et non solum amittunt ipsi ludentes tps: sed & alios amittere

alios amittere faciunt: qui. s. talia aspiciunt. Nec enim tales sunt sine peccato. Et ex hoc dimittuntur diuina & alia spūalia opera. Et quid interim cogitant ludentes respicientes nisi va- na. Sed vhe qui cogitant inutile de Michae. ij. Secundum vitiu pcedens ex ludo est blasphemia. In nullo exercitio ita frequenter blasphematur deus & tota curia coelestis: quod vitiu non solum est mortale: sed valde graue: adeo quod dñs in lege sua mandauit Leuit. xxiiij. Quicquid blasphemauerit nomē domini morte moriatur. Et corpus quidem morte corpo- rali: anima autem morte nisi poenituerit infernali. Et aliquā do terribilia iudicia facit deus contra tales. Aliquando etiā oculi talium ceciderunt super mensam lusoriam. Aliquando vexati sunt fortiter a daemonibus. Aliquando os inuersu est horribiliter & hmoi: & tñ vt ipse ait. Nomē meum iugiter blasphematur. Tertium est promelia. Na contumelias sibi inui- cem dicunt. Et quia ista & multa alia mala ibi fiunt propter quod a legibus puniuntur & phibentur ludi. Rectores qui ista dissimulant & non puniunt quātum in eis est grauer offendit. Na vt dñs dist. lxxxij. error. Negligere quippe cum possis purbare pueros nihil aliud est quam fouere: & permittitur ibi er- ror cui non resistitur approbatur. Quartu est dissipatio sub- stantiae tpalis: vnde merito figurat p adolescentiu illud prodigum qui recedens a domo paterna dissipauit substan- tiam suā. Lucā. xv. Frequenter videmus hoc contingere quod iuuenes emancipati vel defunctis parentibus: vel aliquan- do viuētib' magnas diuitias parentu per ludu cito con- sumunt & ad magnā miseriam deueniunt. Na si aliquando vincunt partē aquisitoru per ludu dāt eis qui mutuāt men- sam lusoria & taxillos vel socijs ludi: partem expendant in tabernis & luxurijs & cōuiuijs. Et cōter oēs lusores in pro- cessu tps dicunt se plus amisisse quod acquisiisse. Sed & ea quae vincunt sibi retinere non possunt: sed vel restituere vel pau- peribus dare. Huius aut declarationē vide. §. immediate. Quintum est ecclesiae cōtēpt' seu inobediētia. Nam ecclesia phibet ludu alearum: non solum clericis: sed etiam laicis adeo quod nisi correctus se emendauerit debeat excoicari: vt habetur dist. xxxv. eps. Et etiā p ius civile: vt. ff. de alea. per totu. Et potest dici ludus aleae ois ludus qui innitit fortunae principa- liter: etiā si fiat ibi aliquid de industria: sicut ludus taxilloru: chartarū: & alia hmoi. dicit aut christus Lucā. x. Qui vos spernit. s. praelatos ecclesiae in suis ordinationibus: me sper- nit. Sextum est furtu. Na qui sunt dediti ludo cum non habent ad ludendum furant: vel a parentibus occulte accipiendo & furtum est: vel a vicinis vel a magistris si in exercitijs sunt artū mechanicarum. Ludendo autem si perdidit tenetur resti- tuere furata quia amiserunt. Si vincunt augēt furtu: vñ & furata tenetur restituere a quibus acceperunt: & lucrata per lu- dum ab his quoniam non possunt alienare: vt filiusfamilias & alie certe psonae & furata restituere tenetur his qui habent curā eorū. Non furtu facies inquit dñs: quia talis est dignus suspē- dio. Septimum est gula criminalis. Qui enim vincit sicut male acquisierunt pecuniam: ita male expendunt: quia va- dunt ad tabernas vel faciunt cōuiuiā: & inuitio gula pluri- ma consumunt & in crapulis. Sed socij & familiae & vxores lu- sorū non nisi cum mala cōscientia possunt comedere & bibe- re & vestiri de acquisitione per ludu cum debeant restituere vel pau- peribus erogare. Attendite vobis a crapula & ebrietate: ait christus Lucā. xxj. Octauum est homicidiu. Na lusores ali- quando de verbis veniunt ad verbera: de verberibus ad vul- nera: de vulneribus ad homicidia. de multis etiam diebus nostris audimus est quod occisi sunt in ludis. Sed qui effuderit sanguinē humanu effundetur sanguis illius: vt dñs Gene. ix. Talis enim captus a iudice occiditur & ipse vel etiam a cō- sanguineis illius vindictam de hoc facientibus quibus male. Da mihi vindictam & ego retribuam ait dñs. Vere maledi- cta res ludus vnde tantum scelus oritur. Nonu est inuiden- tia fraternalis. Nam qui perdit cū videt burfam suā vacuā. & eius qui vicit plenā & aliorū etiā ludentiū inuidet de pe- cunia illius tanta & cupit ut ipsam perdat. Cum etiā videt vicinos vel alios abundare diuitijs inuidet & dolet quod ipse non habeat vt ludere possit. Sed fugiamus inquit Basilius inuidiam quae pignus est gehennae. Iob. v. dñs. Paruulum oc- cidit inuidia. Decimum est caristia rerum quae sequit i do- mo sua. Nam modo deficit panis: modo vinu: modo lectu- modo vestimentu vxori quae pignorat vt ludat. Inde conque- ritur vxor & familia irascitur: ipse maledicit se & alios: & se- quitur multa mala: & sic nulla pax vel quies potest esse in

§. iij. adde quod dicit Bar. in aut. alea rñ vsus C. de re lig. & sumptu. fure. Taxilli sunt de ossibus canum. Lusori pauper- ras.

domo illa. Non est pax impijs dicit dñs. Esa. xlvij. Vnde- cimum est laudatio mala. Nam qui vicit laudat se de malo. & aliquando de eo quod decepit socium: & ipse non perperit: laudat etiam a mūdānis tamque strenuo lusor & bonus magis- ter. Sed quod praua & bestialis ista laus: cum se laudat de re diabolica laudatur peccator in desiderijs animae suae: inquit Ps. Sed ex hoc vt subdit. Exacerbauit dñm peccator. i. prouo- cavit ad iram contra se ad puniendū seipm. Duodecimum est mendaciū. O quot mendacia dicuntur ibi a ludentibus & ab aspicientibus: sed vt dicit Amb. Oēs qui dicunt men- dacium filij sunt diaboli. xxij. q. v. cauere. Et quod per menda- cium acquiratur cū ibi sit fraus restituere tenetur: & vt eis magis credatur mendaciū: addunt iuramentum & sit periu- rium quod est semper mortale & grauissimu peccatum quod sit aduertenter in ludo siue extra ludum fm. Tho. in summa. Tertiūdecimu est neglectus. Nam lusores propter hoc vt habent magis tempus ad ludendum negligunt diuina: & missas & vespers orationes: & praedicationes: nisi forte orent ut deus faciat eos vincere. Sed nescit diuina iustitia patrocinium dare facinori seu criminibus: vt dicit Chry. Negligunt festa seruare: quia in illis permixtume ludum & plura peccata & grauiora committunt quod si terram colerent quod est festiuiolare. Opus serui le non facies in eo. Exo. xx. Peccatum est opus maxime seruale. Quartumdecimum est odium. Nam odiunt eos qui eos vincunt: aliquando odiunt seipos: se aliquando verberantes: odiunt quod pe- ius est deum qui non facit eos vincere. Et intantum insurgit odiu: vt quod non possunt scelesti homines facere in perso- na sua: in figuris faciunt percutientes: expuentes & hmoi. Sed deus ostendit super hoc pluries magna miracula quia de hmoi figuris aliquando exiuit sanguis: aliquando tales a daemonijs arrepti sunt & horribiliter vexati. Odiu & ho- mines reprehendentes eos de tanto scelere. iuxta illud. Odiu ha- buerunt loquentem. & Ps. Posuerunt aduersum me odium pro dilectione mea. Quintumdecimu est participatio sce- leris. Istud enim peccatum a multis participatur. Nam qui

Dantes pecuniā ad ludu dū pec- cant & etiam q eos aspi- ciunt.

